

Stanica za tehnički pregled vozila (STPV)

Miodrag Garić

Dipl.-Ing., Stalni sudski vještak za cestovni promet-saobraćaj i procjene vozila, Licenciran voditelj STPV u FBiH, Livno, Bosna i Hercegovina, miodrag.garic@tel.net.ba

Rezime: Tehnički pregledi vozila, kao djelatnost od općeg interesa, obavljaju se u stanicama za tehnički pregled vozila koje za to ispunjavaju propisane uvjete i imaju ovlaštenje, a obavljaju ih ovlaštene (licencirani) djelatnici od federalnog ministarstva prometa i komunikacija, osposobljeni i testirani preko stručne organizacije – konzorcija stručnih ustanova. U radu su opisani osnovni postupci i zakonski zahtjevi te preduvjeti koje moraju ispuniti stanice za tehnički pregled vozila, kao bi dobili ovlaštenje za rad. Budući da postoji veliki broj vrsta motornih i priključnih vozila, postoje i različite vrste tehničkih pregleda vozila, koje će u ovom radu biti pojedinačno obrađene. Tako npr. postoje redovni tehnički pregled vozila za registraciju, izvanredni te preventivni ili periodični pregledi i najvažniji: tehnički pregled za utvrđivanje tehničko-eksploatacijskih uvjeta za vozila.

Ključne riječi: stanica, vozilo, tehnički pregled, zakon, pravilnik

Datum prijema rada: 17. februar 2015.

Datum odobrenja rada: 25. februar 2015.

UVOD

U današnjem modernom svijetu veliku ulogu u životu ljudi imaju motorna i priključna vozila svih vrsta, namjena i dimenzija. Promet tih vozila je od velikog značenja u društvenom, gospodarskom, razvojnom, ekološkom i svakom drugom segmentu društva. Međutim, za sigurno i efikasno korištenje motornih i priključnih vozila (u daljem tekstu: vozila), se od njih prvenstveno traži njihova tehnička ispravnost, koja se utvrđuje na stanicama za tehnički pregled vozila. Izgled i sadržaj opreme i rada stanica za tehnički pregled vozila je unificiran odn. vrlo sličan među njima, osim što mogu postojati razlike samo u rasporedu obavezne opreme i uređaja na svakoj pojedinoj stanici tehničkog pregleda. Tehnički pregledi vozila obavljaju se temeljem Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama (Službeni glasnik BiH, br. 6/06) i Pravilnika o tehničkim pregledima vozila (Službeni glasnik BiH, br. 13/07 i 72/07), te drugih Pravilnika u svrhu provjere tehničke ispravnosti i ekološke podobnosti vozila tzv. Eko test. Za stanice tehničkog pregleda vozila su predviđeni posebni uvjeti za vršenje tog rada, koji su sadržani u Pravilniku o uvjetima rada, organizacijskim i drugim uvjetima za rad stanica za tehnički pregled vozila. Tehnički pregledi se obavljaju na motornim i priključnim vozilima, radnim strojevima, ukoliko po svojim dimenzijama odn. gabaritima mogu pristupiti u objekt stanice za tehnički pregled vozila. *Na tehničkom pregledu se osim navedenog provjerava i usmjerenost glavnih svjetala na vozilu. To se obavlja pomoću posebnog instrumenta - regloskopa. Ova provjera nam omogućava da u prometu*

na cesti sudjeluju samo ona vozila koja nas ne zasljepljuju svojim svjetlima dolazeći nam u susret. Na tehničkom pregledu se utvrđuje ima li vozilo propisane uređaje i opremu, jesu li ti uređaji i oprema ispravni te da li udovoljavaju propisanim uvjetima za sudjelovanje u prometu na cesti.

ZAKONSKI UVJETI ZA RAD STANICA ZA TEHNIČKI PREGLED VOZILA

Relevantni zakonski propisi, koji reguliraju rad stanica za tehnički pregled vozila u FBiH su:

- Zakon o osnovama sigurnosti prometa na cestama (Sl. glasnik BiH, br. 6/06)
- Zakon o cestovnom prijevozu FBiH (Sl. novine FBiH, br. 28/06)

Relevantni zakonski propisi, koji reguliraju rad stanica za tehnički pregled vozila u RS su:

- Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima Republike Srpske (Sl. glasnik RS, br.41/09, 53/10, 101/11, 32/13-odluka US i 55/14)
- Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju RS (Sl. glasnik RS, br.46/95, 66/01, 61/05, 91/05 62/06) Na osnovu navedenih zakona su doneseni brojni Pravilnici u FBiH, koji reguliraju rad stanica za tehnički pregled vozila, a najvažniji su:

1. Pravilnik o tehničkim pregledima vozila (Sl. glasnik BiH, br.13/07,72/07,74/08,3/09,76/09),

2. Pravilnik o dimenzijama, ukupnoj masi i osovinskom opterećenju vozila, o uređajima i opremi koju moraju imati vozila i o osnovnim uvjetima koje moraju ispunjavati

uređaji i oprema u prometu na cestama (Službeni glasnik BiH, br. 23/07, 54/07),

3. Pravilnik o preventivnim tehničkim pregledima motornih i priključnih vozila (Službene novine FBiH, br. 51/06, 79/06, 11/09),

4. Pravilnik o tehničko-eksploatacijskim uvjetima za motorna vozila kojima se obavljaju pojedine vrste prijevoza (Službene novine Federacije BiH, br. 51/06, 79/06, 11/09),

5. Pravilnik o licenci za obavljanje javnog prijevoza u cestovnom prometu (Službene novine FBiH, br. 65/06, 11/09),

6. Pravilnik o uvjetima rada, organizacijskim i drugim uvjetima za rad stanica za tehnički pregled vozila (Službene novine FBiH, br. 51/06, 11/09),

7. Pravilnik o utvrđivanju mreže i kriterija o broju stanica za tehnički pregled vozila (Službene novine FBiH, br. 51/06, 11/09),

8. Pravilnik o jedinstvenom informatičkom sistemu i obradi podataka tehničkih pregleda i registracije vozila (Službene novine FBiH, br. 51/06, 11/09),

9. Pravilnik o programu i načinu stručnog usavršavanja i provjeri stručnosti kontrolora tehničke ispravnosti i drugih zaposlenih koji rade na stručnim poslovima tehničkih pregleda i registracije vozila (Službene novine FBiH, br. 51/06),

10. Pravilnik o naknadama za tehnički pregled vozila i drugim poslovima koji se obavljaju u stanicama za tehnički pregled vozila (Službene novine FBiH, br. 51/06, 26/07, 70/07),

11. Pravilnik o stručnom nadzoru nad radom stanica za tehnički pregled vozila (Službene novine FBiH, br. 51/06),

12. Pravilnik o posebnim uvjetima za motorna vozila kojima se obavlja prijevoz (Službene novine FBiH, br. 7/07).

Slični Pravilnici koji reguliraju rad stanica za tehnički pregled vozila, postoje i u Republici Srpskoj.

OBJEKAT STANICE ZA TEHNIČKI PREGLED VOZILA

Tehnički pregled vozila se može vršiti samo u objektu koji ispunjava zakonom odn. pravilnikom propisane uvjete za vršenje tehničkog pregleda vozila. Pored ovog na snazi je i Pravilnik o tehničkim pregledima vozila (Službeni glasnik BiH, broj 13/07, 72/07, 74/08, 3/09, 76/09), koji ima nešto strožije uvjete po pitanju zahtjeva tehnološke linije na stanici tehničkog pregleda vozila. Objekat stanice mora biti potpuno građevinski oblikovan, uređene fasade i smješten tako da je omogućen nesmetan pristup vozilima. Stanica tehničkog pregleda vozila mora biti locirana na mjestu koje ima asfaltiran ili betoniran priključak na javnu cestu. Lokacija stanice mora osigurati jednosmjernan protok vozila koja će se pregledati, uz osiguran prostor za vozila na kojima treba obaviti pregled, kao i prostor za parkiranje vozila, pri čemu oni ne mogu biti dio javne ceste. Dio prilazne ceste, ispred ulaza na tehnološku liniju (do znaka STOP) mora biti izveden u pravcu tehnološke linije minimalne dužine 18 m. Ukoliko se radi o tehnološkoj liniji za laka vozila, dužina

prilazne ceste ispred ulaza na tehnološku liniju (do znaka STOP) mora iznositi minimalno 6,5 m. Izlazna cesta iz stanice tehničkog pregleda mora osigurati siguran izlazak i sigurno uključanje vozila na javnu cestu. Izuzetno, postojeće stanice za tehnički pregled vozila koje ne ispunjavaju prethodno navedene uvjete u pogledu dužine prilazne ceste, ne mogu obavljati tehničke preglede vozila čija dužina ne omogućuje siguran i propisan ulazak na tehnološku liniju. Za obavljanje poslova kontrole tehničke ispravnosti vozila, prostor namijenjen za te poslove mora biti smješten u odvojenom objektu. Ukoliko je stanica smještena u zajedničkom objektu, mora biti fizički odvojena od prostora u kome se obavljaju aktivnosti koje nisu u vezi funkcije stanice. Na objektu ili na prikladan način neposredno uz objekat mora biti istaknut vidljiv natpis "**Tehnički pregled vozila**".

Stanica za tehnički pregled vozila mora pored objekta za vozila, imati radne, pomoćne i prostorije za obavljanje higijensko -sanitarnih potreba zaposlenog osoblja i korisnika usluga.

Radne prostorije minimalno treba da obuhvaćaju:

- tehnološku liniju za ispitivanje tehničke ispravnosti vozila

- prostorije za administrativno-tehničke poslove

Stanica za tehnički pregled vozila

OPREMA I UREĐAJI ZA OBAVLJANJE TEHNIČKOG PREGLEDA VOZILA

U obveznu opremu spadaju:

- a) **nagazna ploča** za kontrolu usmjerenosti točka;
- b) **indikator stanja kočione tekućine** i za mjerenje točke isparavanja kočione tekućine;
- c) **kanalska dizalica**;
- d) **razvlačilica** za kontrolu zračnosti u zglobovima ovjesa, upravljača i sl.;
- e) **kompresor** (ili priključak na kompresorsku stanicu);
- f) **kutomjer za mjerenje slobodnog hoda točka upravljača**;
- g) **kutomjer za mjerenje nagiba priključka punjenja plina** na rezervoaru za plin;
- h) **pomično mjerilo** za mjerenje dubine šare gaznog sloja pneumatika ili dubinomjer;
- i) **uređaj za kontrolu spajanja** električne instalacije između vučnih i priključnih vozila;
- j) **kronometar-štoperica**;
- k) **metar ili metarsku traku** minimalne dužine 25 m;
- l) **indeks (etalon) osnovnih boja**;

m) **uređaj za odvođenje izduvnih plinova** koji mora biti postavljen uz svaku tehnološku liniju (ili prostor između njih tako da se može koristiti na više tehnoloških linija);

n) uređaj za kontrolu nepropusnosti plinske instalacije (**detektor plina**);

o) **optički čitač bar-kodova vozila**, povezan sa informatičkim sistemom iz prvog stava ovog poglavlja. postavlja se sa lijeve strane tehnološke linije iza prvog kontrolnog uređaja i priključuje na računar odgovarajućim priključnim kablom dužine 3 m, da bi se očitao bar-kod;

p) **minimalno dva klinasta podmetača** za kotače vozila;

q) **sitni automehaničarski alat**;

r) **stručnu literaturu, zbirku važećih propisa, procedure za pregled vozila** usklađene sa propisima kojima je reguliran način obavljanja tehničkog pregleda koji su na snazi i katalog sa masama praznih vozila,

s) **priključak za telefonsku i Internet odn. ADSL liniju**.

Izuzetno, na tehnološkoj liniji na kojoj se vrši ispitivanja tehničke ispravnosti osobnih-putničkih vozila najveće dozvoljene mase do 3 5 t, umjesto kanala može biti opremljena dizalicom sa integriranom razvlačalicom koja može podići cijelo vozilo u cilju obavljanja pregleda.

U obvezne uređaje spadaju:

a) **Uređaji za kontrolu kočnog sistema vozila sa:**

1. Valjci kojima se istovremeno mjeri sila kočenja na obodu točka kod motornih i priključnih vozila i utvrđuje posebno za lijevu i desnu stranu iste osovine, sa ugrađenim vagama;

2. Dinamometar za mjerenje sile pritiskanja na papučicu radne i pomoćne kočnice;

3. Indikator tlaka zraka u kočnim instalacijama zračnih kočnica teških vozila;

4. Uređaj za mjerenje usporenja vozila na poligonu.

b) **Uređaji za kontrolu svjetlosnih uređaja:**

Regloskop koji omogućava utvrđivanje podešenosti kratkih i dugih svjetala uz mjerenje intenziteta svjetlosti luksometrom. Regloskop mora biti postavljen na nivelirano postolje sa ugrađenom vizirnom napravom za podešavanje paralelnosti uređaja i vozila.

c) **Uređaji za kontrolu emisije izduvnih plinova tzv. EKO TEST:**

1. Uređaj za mjerenje zatamnjenosti izduvnih plinova Dizel motora koji mora posjedovati programsku opremu za vođenje ispitivanja i mogućnost ispisa rezultata mjerenja;

2. Uređaj za mjerenje sastava (koncentracije) izduvnih plinova (CO, λ, HC, NOx, CO₂) benzinskih-Otto motora koji mora posjedovati programsku opremu za vođenje ispitivanja i mogućnost ispisa rezultata mjerenja;

d) **manometar** za kontrolu tlaka zraka u gumama-pneumaticima.

e) **fonometar** za mjerenje buke vozila i jačine zvuka sirene vozila.

Foto snimke obavezne opreme i uređaja

Uređaj za podešavanje svjetala regloskop

Uređaj za mjerenje snage kočenja valjci

Vozilo na razvlačnici za kontrolu zglobova ovjesa

Stanice za tehnički pregled vozila, mogu i ne moraju posjedovati slijedeće dodatne uređaje:

a) uređaj za ispitivanje amortizera

b) uređaj za simuliranje osovinskog opterećenja vozila koja se ispituju

c) posebnu tehnološku liniju za ispitivanje tehničke ispravnosti motocikala

d) uređaj za kontrolu providnosti stakala

e) uređaj za kontrolu najveće brzine motocikla sa kontinuiranom promjenom brzine

Mjerni uređaji i obavezna oprema moraju biti periodično ispitani ili baždareni od strane ovlaštene laboratorije na mjestu tehničkog pregleda, u skladu s važećim propisima iz oblasti mjeriteljstva. Ispravnost uređaja dokazuje se odgovarajućom potvrdom - certifikatom i zaštitnim znakom-markicom koju izdaje ovlaštena laboratorija. Dizalice koje se nalaze na kanalu podliježu atestiranju i provjeri nadležne institucije u skladu s posebnim propisima. Danom isteka važnosti certifikata iz koji dokazuje ispravnost uređaja ili pojavom neispravnosti obaveznih uređaja navedenih u ovom poglavlju, stanica po automatizmu gubi pravo obavljanja tehničkog pregleda vozila do otklanjanja neispravnosti i ponovnog baždarenja. U slučaju da stanica ugradi na tehnološku liniju dodatni uređaj, ili postojeći uređaj zamijeni drugim, može nastaviti sa obavljanjem tehničkih pregleda vozila, kada obavijesti tijelo nadležno za nadzor nad radom stanice (IPI institut i Federalno ministarstvo prometa i komunikacija), uz dostavljen dokaz o izvršenom baždarenju.

STRUKTURA UPOSLENIH U STANICAMA ZA TEHNIČKI PREGLED VOZILA

Stanica za tehnički pregled vozila treba biti tako organizirana da ima organizacijsku samostalnost i cjelovitost (radnu ekipu) koja omogućava rad, efikasno i odgovorno obavljanje poslova tehničkog pregleda vozila. Stanice za tehnički pregled vozila, **moraju imati voditelja stanice**

tehničkog pregleda koji u pogledu stručne sprema mora biti dipl. ing. prometa-saobraćaja ili dipl. ing. strojarstva-mašinstva, uposlen u stalnom radnom odnosu na toj stanici tehničkog pregleda. U stanici tehničkog pregleda, na jednoj tehnološkoj liniji, u jednoj smjeni **moraju biti najmanje dva kontrolora**, uposleni u stalnom radnom odnosu.

Voditelj stanice za tehnički pregled vozila je odgovoran za:

- cjelokupan rad stanice pregleda,
- rad kontrolora tehničke ispravnosti,
- pravilnu primjenu zakonskih i podzakonskih propisa i procedura za tehnički pregled vozila,
- izvještava nadležna tijela o neispravnim vozilima,
- pravi analize obavljenih tehničkih pregleda vozila u toj stanici,
- vodi brigu o nabavci obrazaca vezanih za tehnički pregled vozila,
- prati termine za stručno usavršavanje i polaganje ispita,
- kontrolira evidencije koje se vode u stanici tehničkog pregleda,
- brine o terminu baždarenja opreme, kvarovima i popravkama opreme, te vrši i druge stručne poslove vezane za tehnički pregled vozila.

Proceduru obavljanja određenih tehničkih pregleda shodno stanici tehničkog pregleda, razmještaju mjerne opreme na tehnološkoj liniji u zavisnosti od vrste vozila koja treba da se pregleda (putnički automobil, teretno vozilo,...), **priprema i razrađuje voditelj stanice** tehničkog pregleda, a sve u skladu s pravilnicima. Svaka vrsta tehničkog pregleda je definirana odgovarajućim pravilnikom, u kome su navedeni uređaji, oprema i dijelovi koji moraju biti provjereni.

O poslovima kontrolora tehničke ispravnosti vozila:

Na poslovima kontrole tehničke ispravnosti vozila u stanici mogu raditi osobe koje u pogledu stručne ispunjavaju uvjet da imaju najmanje treći stupanj stručne sprema u oblasti mehanike i tehnologije cestovnih vozila i da imaju položen poseban stručni ispit a potom i licenčni ispit. Voditelj stanice tehničkog pregleda i kontrolor tehničke ispravnosti vozila mogu obavljati poslove u stanici kada za to dobiju odgovarajuću ovjerenu iskaznicu o stručnoj osposobljenosti, a u skladu sa odredbama pravilnika kojim se propisuje program i način stručnog usavršavanja i provjere stručnosti kontrolora i drugih uposlenih koji rade na stručnim poslovima tehničkih pregleda. Voditelj stanica za tehnički pregled vozila i kontrolori tehničke ispravnosti vozila, podliježu provjeri poznavanja tehnike motornih i priključnih vozila, svake dvije godine nakon dobivanja licence za rad.

VRSTE TEHNIČKIH PREGLEDA VOZILA

Tehnički pregledi motornih vozila mogu biti:

- **redovni** tehnički pregled vozila za registraciju vozila,

- **redovni 6-mjesečni** tehnički pregled vozila starijih od pet godina (ne za osobna vozila)
- **preventivni** tehnički pregled vozila,
- **izvanredni** tehnički pregled vozila,
- tehnički pregledi za utvrđivanje **tehničko-eksploatacijskih** uvjeta za vozila, uz naglasak da je ovaj pregled na prvom mjestu po prioritetu rada stanica oko tehničkih pregleda vozila.

Pri pregledu **prvi prioritet** ima tehnički pregled za utvrđivanje tehničko-eksploatacijskih uvjeta za motorna i priključna vozila, **drugi prioritet** ima redovni tehnički pregled, dok je periodični preventivni tehnički pregled na **trećem mjestu**.

Pregled za utvrđivanje tehničko-eksploatacijskih uvjeta

Tehnički pregledi za utvrđivanje tehničko-eksploatacijskih uvjeta za motorna i priključna vozila se poduzima u cilju utvrđivanja da li vozila ispunjavaju zakonom propisane tehničko-eksploatacijske karakteristike za pojedine vrste prijevoza, te da li je vozilo tehnički ispravno. Ako se različite vrste tehničkih pregleda vremenski podudaraju, izvršiti će se pregled više kategorije, te ako je rezultat pozitivan za ostale preglede će se izvršiti samo ovjera.

Redovni tehnički pregledi vozila

REDOVNI TEHNIČKI PREGLED ZA REGISTRACIJU VOZILA

Redovni tehnički pregled je obavezan za sva vozila, a obavlja se prije prve registracije vozila i prilikom produženja registracije vozila.

REDOVNI 6-MJESEČNI TEHNIČKI PREGLED VOZILA

Redovni 6-mjesečni tehnički pregled je obavezan za motorna i priključna vozila shodno članu 18. stav (4) Pravilnika o tehničkim pregledima (za komercijalna teretna i priključna vozila te autobuse koji su stariji od 5 g) i za taxi vozila, vozila auto-škole i vozila rent-a-car).

Preventivni tehnički pregled vozila

Preventivni tehnički pregled je obavezan za sva motorna i priključna vozila kojima se obavlja komercijalni prijevoz robe i putnika (teretna vozila, autobusi, taksi vozila, rent-a-car vozila, vozila hitne pomoći i sl.). Preventivni tehnički pregled može biti dnevni i periodični.

Izvanredni tehnički pregled vozila

Izvanredni tehnički pregled je tehnički pregled koji se obavlja pod istim uvjetima kao i redovni.

Izvanredni tehnički pregled vozila obavlja se:

a) na zahtjev ovlaštene službene osobe ako postoji osnovana sumnja da bi dalja upotreba vozila ugrozila sigurnost prometa, ili vozilo prekomjerno zagađuje zrak ili pravi veliku buku;

b) nakon prometne nezgode ili izvanrednog događaja, propisanog u članu 231. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u BiH;

c) nakon izvršene ugradnje ili prepravke sklopa ili više njih od čije ispravnosti ovisi tehnička ispravnost vozila (uređaji za upravljanje, uređaji za zaustavljanje, uređaji za spajanje vučnog i priključnog vozila, plinska instalacija i drugi uređaji koji su važni za sigurnost prometa), i obavljenog certificiranja vozila u roku od 15 dana;

d) na zahtjev vlasnika i/ili vozača vozila.

TOK OBAVLJANJA TEHNIČKOG PREGLEDA VOZILA

Tehnički pregled vozila se obavlja na zahtjev stranke koja je dužna uposlenoj osobi na stanici:

a) predočiti dokumente koje je izdala nadležna institucija i koji svjedoče o vlasništvu i tehničkim karakteristikama vozila ili njegovih pojedinih sklopova i uređaja,

b) priložiti dokaz o uplati naknade po cjeniku usluga za obavljanje tehničkog pregleda,

c) predočiti osobni identifikacijski dokument (osobna karta, putovnica ili vozačka dozvola).

Pri tehničkom pregledu vozila potrebno je pregledati i obveznu opremu vozila (prvu pomoć, alat, rezervne sijalice, vučnu sajlju, rezervni kotač).

NAČIN OBAVLJANJA TEHNIČKOG PREGLEDA VOZILA

Na redovnom tehničkom pregledu vozila utvrđuje se:

- opće stanje, izgled vozila i njegovih dijelova,
- da li su dimenzije vozila u dozvoljenim granicama,
- postojanje i ispravnost mehanizama i sklopova koji su od značaja za sigurnu vožnju,
- postojanje i ispravnost propisanih uređaja, opreme i oznaka,
- jačina buke koju proizvodi vozilo, emisija izduvnih plinova vozila,
- boja vozila i ostali uvjeti propisani za vozila u prometu.

Tehničkim pregledom se provjerava i da li je vozilo prepravljano, kao i da li ima ugrađene uređaje, dijelove ili sklopove zbog kojih bi trebalo vršiti posebno ispitivanje. Kontrolor tehničke ispravnosti na osnovu svog stručnog mišljenja i pregleda vozila unosi vrijednosti mjerenja pojedinih sistema, te označava sisteme i/ili opremu na Kontrolnom listu koja zadovoljava ili ne zadovoljava osnovnu funkciju na vozilu. Kontrolni list zajedno s rezultatima ispisa s pojedinih mjernih uređaja za sisteme na vozilu (ispis kočnica, ispis EKO testa za Otto-benzinske motore odn. rezultate dimnosti za Dizel motore) dostavlja voditelju stanice na pregled i potpis. Na temelju uvida u kompletnu dokumentaciju vozila, rezultate mjerenja utvrđene na mjernim uređajima, te rezultata koje je kontrolor utvrdio na Kontrolnom listu, voditelj vrednuje i ocjenjuje dobivene rezultate za vozilo i sačinjava Zapisnik o tehničkom pregledu vozila. Zapisnik o tehničkom pregledu vozila predstavlja dokument i dokaz stanja vozila i njegove tehničke ispravnosti u konkretnom slučaju, odlaže se i čuva uz ostale dokumente pregleda tog vozila u periodu od pet godina, a jedan primjerak se predaje podnositelju zahtjeva. Na nje-

mu se nalazi eTP broj pomoću kojeg MUP putem informacionog sistema dobije sve podatke od tog vozila i vlasnika i/ili korisnika vozila. Zapisnik potpisuje i ovjerava voditelj stanice u kojoj je izvršen tehnički pregled vozila. Ukoliko vozilo posjeduje uređaj za pogon plinom, te ako su svi dijelovi za plin zadovoljili na tehničkom pregledu, voditelj ovjerava Karton ovjere tehničke ispravnosti uređaja za plin. Karton ovjere tehničke ispravnosti uređaja za plin je obrazac na čvrstom papiru, dimenzija 100x70 mm koga izdaje Stručna institucija uz uvjerenje o certifikaciji ili homologaciji, a vozač ga je dužan držati u vozilu i na zahtjev službene osobe (policije i/ili inspekcije) pokazati.

KATEGORIJE VOZILA

Pod motornim vozilima se podrazumijevaju vozila koja se snagom vlastitog motora kreću po cestama. Motorna i priključna vozila su sastavljena od velikog broja sklopova i dijelova (motorna vozila i preko 10.000 dijelova).

Osnovni tipovi i vrste motornih i priključnih vozila su u BiH definirani domaćim standardima zv. BAS ISO 3833:2003, koji su nastali iz međunarodnih ECE normi.

Motorna i priključna vozila se mogu koristiti za razne vidove prijevoza i to:

- Za prijevoz putnika
- Za prijevoz tereta
- Za vuču vozila
- Za specijalnu namjenu

Osnovna i glavna podjela ovih vozila je određena oznakama: L, M, N, O

A) MOTOCIKLI, TRICIKLI I ČETVEROCIKLI

Kategorija L: Ovdje spadaju motorna vozila s dva, tri ili četiri kotača, dijele se u sedam potkategorija:

- L1: Moped
- L2: Moped
- L3: Motocikl sa dva kotača
- L4: Motocikl sa tri kotača
- L5: Motorni tricikl
- L6: Laki četverocikl
- L7: Četverocikl

B) VOZILA ZA PRIJEVOZ PUTNIKA

Kategorija M: Ovdje spadaju motorna vozila s najmanje četiri kotača, dijele se u tri potkategorije:

- M1: Putnički automobil
- M2: Autobus
- M3: Autobus

C) TERETNA MOTORNA VOZILA

Kategorija N: Ovdje spadaju motorna vozila za prijevoz tereta s min. 4 kotača, dijele se u tri grupe:

N1: Teretno vozilo - čija najveća dopuštena masa nije veća od 3,5 t

N2: Teretno vozilo - čija je najveća dopuštena masa iznad 3,5 t do 12 t

N3: Teretno vozilo - vozila s najvećom dopuštenom masom iznad 12 t

D) PRIKLJUČNA VOZILA - Kategorija O:

Ovdje spadaju prikolice i poluprikolice, dijele se u četiri potkategorije:

O1: Priključno vozilo - čija najveća dopuštena masa ne prelazi 0,75t.

O2: Priključno vozilo - čija je najveća dopuštena masa iznad 0,75t, do 3,5 t.

O3: Priključno vozilo - čija je najveća dopuštena masa iznad 3,5t, do 10 t.

O4: Priključno vozilo - čija je najveća dopuštena masa iznad 10 t.

Priključna vozila kategorije O2, O3, ili O4 mogu biti izvedena kao:

DA: Poluprikolica

DB: Prikolica

DC: Prikolica sa centralnom osovinom

E) TRAKTORI

Potkategorija T: Traktori s kotačima

Potkategorija C: Traktori s gusjenicama

F) DODATNE VRSTE VOZILA

Kategorija-G: Terenska vozila (Off-Road Vehicles) su vozila kategorije M i N koji ispunjavaju zahtjeve ove točke i provjerena su prema uvjetima definiranim regulativom.

Vozila specijalne namjene su vozila kategorije M, N, ili O koja su po konstrukciji, uređajima i opremi namijenjena posebnim funkcijama ili djelatnostima ili prijevozu određenih lica i/ili tereta.

U specijalna vozila se ubrajaju:

SA-Vozila za stanovanje

SB-Blindirano vozilo

SC-Ambulantno vozilo

SD-Pogrebno vozilo

SF-Dizalica

SG-Radno vozilo

SG-Druga (ostala) vozila specijalne namjene

Radna mašina je vozilo na motorni pogon namijenjeno za vršenje određenih specijaliziranih radova pri kretanju po putu ili terenu, vlastitim uređajima i opremom, koje po konstrukcijskim osobinama ne može razviti brzinu veću od 30 km/h.

Namjene vozila

Vozila mogu imati slijedeće namjene:

- JAVNI PRIJEVOZ PUTNIKA

- JAVNI PRIJEVOZ TERETA

- TAKSI PRIJEVOZ

- RENTAKAR PRIJEVOZ

- PRIJEVOZ ZA VLASTITE POTREBE

- VOZILA ZA VRŠENJE RADA (RADNE MAŠINE, TRAKTORI, TERETNA I PRIKLJUČNA)

- VOJNA VOZILA (Oružanih snaga BiH)

EVIDENTIRANJE I DOKUMENTI ZA TEHNIČKI PREGLED VOZILA**aTEST-program**

The screenshot shows the aTEST application interface. At the top, there are navigation tabs: TP Operacije, Unos, Pretraga, Štampanje dokumenata, Prilogačevanje, Datumski izvještaji, and Brojač i/ili Odbor. Below the tabs, there is a header with the aTEST logo and a date/time stamp: 228.464 @ 25.9.2019 10:15:58. The main content area is divided into two sections. The top section, titled 'Slika vozila', contains a photo of a white car on a platform. The bottom section is a form for entering vehicle data. It includes fields for 'Vrsta vozila' (MI - PUTNIČKI AUTOMOBIL), 'Oblik karoserije' (AA-LIMUZINA), 'Vrsta tablice' (R1S3 Stare tablice), 'Registracijska oznaka' (228-J464), 'Broj osovine' (2), and 'Broj poposkih osovine' (1). There are also checkboxes for 'Redovni TP', 'Štatorjeseni', 'Vredni TP', 'Preventivni TP', and 'Tehničko - eksploatacioni TP'. A 'Unos podataka >' button is located at the bottom right of the form.

PRIKAZ aTEST aplikacije

Evidencija obavljenih tehničkih pregleda vodi se na obrascu Registra obavljenih tehničkih pregleda vozila. Sistem za automatsku obradu podataka (aTEST) mora omogućiti uvid u podatke o obavljenim tehničkim pregledima po vrstama vozila, vrstama tehničkih pregleda izvršenih u određenom vremenskom periodu, broju obavljenih pregleda prema vrsti vozila. U registratoru se tehničkim pregledima odlaže dokumentacija o izvršenim pregledima, poredana kronološki, prema brojevima iz registra obavljenih tehničkih pregleda. Dokumentaciju sačinjavaju: kontrolni list, eTP-zapisnik o tehničkom pregledu vozila, ispisi rezultata mjerenja na opremi, kopija svih dokumenata koji su nastali kod vršenja tehničkog pregleda vozila. Po izvršenom ponovljenom pregledu vozila (u ostavljenom roku do 10 radnih dana), kada se utvrdi da je vozilo ispravno, dokumentacija prvog i ponovljenog pregleda vozila odlaže se u odgovarajući registrator prema rednom broju prvog pregleda a tehnički pregled se ne naplaćuje jer je plaćen kod prvog utvrđivanja tehničke neispravnosti vozila. O neispravnim vozilima, koja se još nisu pojavila na ponovljenom pregledu, kao i kopija izvještaja a o prijavi neispravnih vozila koja nisu došla na ponovljeni pregled nakon isteka ostavljenog roka vodi se evidencija. Ova evidencija vodi se izvodom iz Registra obavljenih pregleda, za vozila koja su ocijenjena kao neispravna i nisu se pojavila na ponovljenom tehničkom pregledu u ostavljenom roku. Dokumentacija iz ovog slučaja odlaže se u posebnom registratoru. Izvanredni tehnički pregledi se evidentiraju u isti registar obavljenih tehničkih pregleda, s tim da se u rubriku "Napomena" naznači da se radi o izvanrednom tehničkom pregledu. Dokumentacija se odlaže u registratoru, koja se čuva min. pet godina.

Normativi rada stanica za tehnički pregled vozila

Kapacitet stanice tehničkog pregleda vozila (u daljnjem tekstu: stanica) sa jednom tehnološkom linijom utvrđuje se na 12.000 tehničkih pregleda osobnih-putničkih automobila godišnje. Odnos vremena potrebnog za pregled pojedinih vrsta vozila u odnosu na vrijeme potrebno za obavljanje redovnog pregleda jednog putničkog vozila (vremenski koeficijent=1), uzevši u obzir i vrstu pregleda, se prikazuje u tablicama:

Prikaz težinskih koeficijenata tehničkih pregleda se prikazuje u slijedećoj tablici :

	RED	VANR	TEU
Motocikli	0,60	0,30	---
Osobni-putnički	1,00	0,50	1,30
Bus, teretni	1,60	0,80	2,50

Vrijeme (u minutama) provedbe tehničkog pregleda vozila, se prikazuje u slijedećoj tablici :

	RED	VANR	TEU
Motocikli	15	30	---
Osobni-putnički	20	30	---
Bus, teretni	40	30	40

Skraćenice za tehničke preglede, korištene u tablici: RED-Redovni, VANR-Vanredni, TEU-Tehničko-eksploatacijski.

ZAKLJUČAK

U radu je obrađena tematika Stanica za tehnički pregled motornih i priključnih vozila, sa naglaskom na zakonske osnove za rad stanica i procedure rada na stanici, potrebno stručno osoblje. Rad i nadzor nad radom stanica za tehnički pregled vozila od presudne važnosti za cjelokupno društvo i za sigurnost svih sudionika u cestovnom prometu-saobraćaju, jer tehnički neispravno vozilo uzrokuje razne i brojne posljedice po čovjeka (povređivanje ili smrt) a za privredne subjekte može bitno utjecati na rentabilnost poslovanja firme. Otvaranje objekta stanice za tehnički

pregled vozila i nabavka cjelokupne obvezne opreme i uređaja je vrlo velika investicija (oko 250 000 KM za obveznu opremu i uređaje) potom min. oko 50.000 KM za objekat stanice, što daje ukupan iznos investicije min. oko 300 000 KM, koja treba da se isplati za najmanje deset godina efikasnog rada jer je upravo toliki period amortizacije obvezne opreme i uređaja na stanici. Stanica za tehnički pregled vozila radi rentabilnosti rada mora godišnje pregledati min. oko 2400 vozila ili min. oko 200 vozila mjesečno ili min. oko 8 vozila dnevno. Donedavno nije bilo video nadzora kod tehničkog pregleda vozila tako da je bilo fingiranih tehničkih pregleda vozila što je donekle onemogućeno jer se vozilo mora fotografirati na tehnološkoj liniji, u stanici za tehnički pregled vozila, a sve stanice su internetski uvezane u jedinstveni aTEST sistem sa MUP-om preko tzv. IDEEA (bivši CIPS). Još veći napredak će se učiniti uvođenjem stalnog video nadzora ulaska i izlaska vozila na STPV, rada svih uposlenih na STPV a ne samo statičko foto-snimanje vozila na tehnološkoj liniji. Potrebno je uvezati valjke za ispitivanje kočnica sa aTest aplikacijom kako bi se izbjegle manipulacije oko ispitivanja kočnih sistema na vozilima.

LITERATURA

Ibrahim, M., Ivan, Š., Ahmed, A., Fuad, K. (2008). *Stručni vodič za voditelja stanice za tehnički pregled vozila, Zenica*: Institut za privredni inženjering d.o.o.

Stručni bilten - IPI, br. 23, Statistička analiza podataka o objavljenim tehničkim pregledima u 2013.g., Institut za privredni inženjering d.o.o. Zenica.

Propisi, procedure, dokumentacija, arhiviranje, o objavljenim tehničkim pregledima, Institut za privredni inženjering d.o.o. Zenica.

www.ipi.ba/publikacije

www.eib-cmv.com

www.mervik.ba

www.centar-motor.com

www.narodnaskupstinars.net/zakoni

www.ads.gov.ba/zakoni

Vehicle Roadworthiness Testing Station (VRTS)

Miodrag Garić

Abstract: Vehicle roadworthiness tests, as an activity of general interest, are performed in vehicle roadworthiness testing stations that meet the requirements prescribed therefor and have the authorization, by authorized (licensed) officers from the FBiH Ministry of Transport and Communications, trained and tested through a professional organization - consortium of professional institutions. The paper describes the basic procedures and legal requirements, just like prerequisites that have to be met by vehicle roadworthiness testing stations in order to be authorized to work. Since there are many types of motor vehicles and trailers, there are also various types of vehicle roadworthiness tests, which will be treated individually in this paper. For instance, there are regular roadworthiness tests of vehicles for registration purposes, extraordinary and preventive or periodic tests as well as the most important one: a roadworthiness tests for determining technical-exploitation conditions for vehicles.

Key words: station, vehicle, roadworthiness tests, laws, rulebook